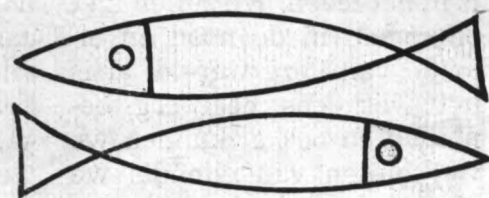

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

R. Brands — Den Helder

Op weg naar de vreugde

(Openb. 7:9-8:2)

Allereerst moeten we letten op de plaats waar in het boek van de Openbaring van onze Heer Jezus Christus deze tekening van de hemelse vreugde staat. Aan het eind van het boek komt zo'n tekening van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde nog eens uitvoerig terug, als datgene waar het werk van Jezus Christus op uitlopen zal. Daar is zo'n beschrijving passend en natuurlijk. Dat behoeft geen verdere uitleg.

Maar waarom staat het hier nu ook al, zelfs nog voor de vervolgingen en verdrukkingen uitputtend beschreven zijn? Het functioneert hier als een blik uit de verte op het beloofde land: voordat de laatste verschikkingen aan Johannes getoond worden, laat Christus hem het beloofde land eerst vanuit de verte zien, met de bedoeling dat Johannes aan de gemeenten erover zal vertellen, zodat de gemeenten weten wat hen te wachten staat en ze van het blijde vooruitzicht alvast genieten zullen.

De vraag: „Waar moet dat heen? Hoe zal het allemaal verder gaan?” leeft bij veel mensen.

„Waar zullen we nog eens uitkomen?” En Jezus Christus zegt: „Hiér zult u uitkomen, bij deze eeuwige vreugde!” En dan kan het ons wel eens benauwen, als we denken aan allerlei ellende en moeiten die ons en deze wereld nog te wachten staan. Maar Jezus heeft dat voorzegd: In deze wereld zult u verdrukking hebben. Maar Hij heeft ook beloofd dat Hij bij ons zal zijn in alle nood en ons leiden zal naar de eeuwige vreugde van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. En daarom wordt ons hier het vooruitzicht getoond; zoals dat trouwens aan Jezus zelf op de berg der verheerlijking (Matth. 17:1-13) ook gegeven werd. Toen Hij Zijn kruis en de verlating door Zijn Vader naderbij zag komen, toonde de Vader Hem eerst de heerlijkheid die daarna komen zou. Hij genoot een hemelse vreugde en werd daardoor getroost en bemoedigd om Zijn uitgang te Jeruzalem te volbrengen (Luk. 9:31). Ziende op de vreugde die vóór Hem was, heeft Hij het kruis op Zich genomen (Hebr. 12:2). Op een zelfde manier toont Hij nu ook aan ons de heerlijkheid die komen gaat, opdat wij getroost en blijmoedig de toekomst met alle moeiten in zullen gaan.

Is dat nu een-zich-goedkoop-troosten met de hemel, zoals nogal eens wat smalend gezegd wordt. Is dat nu een schrale troost? Neen, de troost die God geeft is nooit goedkoop of schraal. Dat eeuwige leven heeft Jezus Christus immers voor ons verworven. Zijn dood en Zijn opstanding waren geen goedkope zaken. Wij mogen ons getroost weten met

het eeuwig-bij-Christus-zijn, want daarin is ons leven. Johannes' blik wordt van de aarde weer naar de hemel getrokken en hij zag een ontelbare mensenmenigte, al de kinderen van God. Het aantal van hen die God (nog) dienen kan ons soms wel erg klein toeschijnen. Het lijkt er misschien wel eens op alsof dienstknechten van God wegsmelten van deze aarde, zoals sneeuw wegsmelt als het gaat dooien. Soms schijnt de kerk wel als tot niet gekomen te zijn in de ogen der mensen (art. 27 N.G.B.), maar Johannes mag zien, en wij met hem, dat er toch — gelukkig — een grote massa medegelovigen is, die allen eens samen voor Gods troon uit zullen komen. Eén grote ontelbare schare uit alle volken en stammen en natiën en talen: er is en er blijft verscheidenheid, maar tegelijkertijd toch één schare.

Alle verwijdering tussen de verscheidene volken, stammen, talen en natiën is er weg. Er wordt één lied gezongen tot eer van God en van het Lam. Bij Gods troon vinden we elkaar altijd weer terug. In Christus zijn we één. En eeuwig bij Christus zijn is ook: eeuwig bij elkaar zijn. Vermaant (of vertroost) elkaar dus met deze woorden, zegt Paulus (1 Thess. 4:17, 18). Wij zullen altijd bij de Heer wezen. Samen feest viëren, dat ziet Johannes die ontelbare mensenmenigte doen. Het is één groot feest, met blijde feestgangers, want het verdriet, het leed, de nood en de moeite is voorbij. „Zij zullen niet meer hongeren en niet meer dorsten en de zon zal niet op hen vallen, noch enige hitte, want het Lam, dat in het midden van de troon is, zal hen weiden en hen voeren naar waterbronnen des levens”. Voorgoed is voorbij alles wat bij het openen der zegels Gods kinderen bedreigde en overviel. Fontein vol levend water, het Lam leidt hen er heen. De Goede Herder geeft leven en overvloed. Ja, het vloeit over, het overschrijdt alle maten, alle grenzen: hun beker vloeit over. En — „God zal alle tranen van hun ogen afwissen”. En er vloeien wat tranen op deze aarde, ook bij kinderen Gods, van berouw, van verdriet, van wanhoop. Maar God zelf zal alle tranen wegvegen, zoals een moeder zelf de tranen van haar kind moet afvegen, wil het kind getroost zijn. Zo doet God het ook zelf en dan is al het leed geleden, dan zal er weer gelachen worden in grote vreugde. Die vreugde is het vooruitzicht, waarop we ons mogen richten, als het moeilijk

IN DIT NUMMER

- 169 Ds R. Brands: Op weg naar de vreugde
- 170 Drs W. G. Rietkerk: Zijn alle godsdiensten gelijk?
- 171 M. de Jonge: Voor wie is het Avondmaal? (2)
- 172 D. W. L. Milo: Sint Kilda — barre natuur
- 173 H. Langerak: Humor in de woordkunst (3)
- 174 Prof. dr H. J. Jager: Zo was het (39)
- 175 P. C. van Wijk: Terloops...

is in het leven. We zullen niet omkomen in de nood en ellende van deze wereld, al is het wel eens heel erg benauwd en ook al kunnen we wel huilen van ellende: we mogen door de tranen heen toch ook al lachen om de blijdschap van de hoop, die al ons leed wil verzachten.

Christus vertelt ons ervan opdat wij het vooruitzicht al van verre zouden genieten. Die jubelende, steeds maar zingende hemel boven deze ellendige, benauwde aarde — daar zou iemand zich soms aan kunnen stoten. Zoals een stralende voorjaarsdag een mens, die diep bedroefd is door een pas gevallen slag, bijna pijn kan doen: trekt heel die natuur zich dan niets van mijn ellende aan, gaat alles dan maar gewoon door? Een jubelende, steeds maar zingende hemel — hoe is dat mogelijk boven een ellendige wereld, vol met oorlog en honger en eenzaamheid en ziekte. Genieten ze daarboven dan alleen maar rustig van hun eigen verlossing, trekken ze zich dan niets aan van mijn ellende?! Neen, zó is het niet! De hemel is over ons lot zeer bewogen, dat wordt aan Johannes geopenbaard: Hij ziet hoe het Lam het zevende zegel openen gaat. Dat zevende is het laatste zegel. Nu zal het Lam Gods plan ten einde voeren. Dat is het begin van het einde. Maar toen het Lam het zevende zegel opende kwam er een stilte in de hemel: heel de hemel

houdt in strak-gespannen aandacht a.h.w. de adem in, alles wordt stil, indrukwekkend stil, een half uur lang. Voor de gevallen uit de 2e wereldoorlog houden we op 4 mei twee minuten stilte, en dat vinden we vaak al lang, en dan boven in die heerlijkheid — een stilte van een half uur. Het laatste deel van Gods plan houdt zo oneindig veel in dat de hemel er in ontroering stil van wordt! Een stilte die ons er opmerkzaam op wil doen zijn dat God niet zomaar slagen toebrengt of er behagen in schept mensen kwaad te doen. God is niet een nauwkeurig rekenaar: zo veel zonden, dus zo veel ellende. God is het wel degelijk om ons heil te doen en soms zijn er harde dingen voor nodig om ons dat bij te

brengen: Hij wil dat wij naar Hem luisteren en ons bekeeren.

Als God nu zo bewogen is, hoe kunnen wij dan onbewogen blijven. Als God dan zo barmhartig is, waarom zijn wij dan vaak zo verschikkelijk onbarmhartig. God is bewogen, Zijn bewogenheid deelt zich aan al zijn kinderen mee: daarom was er een half uur stilte in de hemel. We mogen weten dat er een bewogen hemel is boven deze geslagen aarde. Het gaat God wel degelijk ter harte. Hij heeft geen lust in de dood van de zondaar, maar daarin dat deze zich bekeert en leeft! Hij heeft Zijn eniggeboren Zoon overgegeven, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren ga, maar eeuwig *leven* hebbe.

W. G. Rietkerk — Utrecht

Zijn alle godsdiensten gelijk?

e. Gaan alle mensen buiten het christendom verloren?

Deze vraag komt in heel veel gesprekken zowel binnen als buiten de kerk naar voren: zowel wie overweegt in Jezus te gaan geloven als de weg, de waarheid en het leven, als zij die van jongsaf in Hem geloofd hebben komen vroeg of laat vóór die vraag te staan: maar wat gebeurt met al die mensen die

dit evangelie nooit (echt) gehoord hebben?

Wat zegt de bijbel hierover?

Vanaf het begin van de bijbel valt ons op dat ook op deze vraag het antwoord van toepassing is dat de manier waarop de Here mensen tot Zich trekt door het Evangelie wel normatief is, maar niet exclusief. Zeker: de weg waarlangs de gevallen kinderen van Adam tot Hem getrokken worden, is door het Woord: de bijzondere openbaring. Maar is dit exclusief? Dat wil zeggen: Sluit het álle andere wegen uit?

De bijbel zelf is breder: In het O.T. lezen wij hoe vele mensen door de Here aangesproken werden buiten de bijzondere openbaring aan Israël om: bijv. Genesis 14 : 18 Melchizedek, Gen. 20 Abimelech, Exodus 18, Jethro, Num. 22 : 9 v.v. Bileam, Job, Agur (Spreuken 30) Nebukadnezar en wat te denken in het N.T. van de uitspraak in Handelingen 18 : 9 en 10 waar de Here zegt tegen Paulus als aanmoediging om het evangelie te gaan verkondigen: „Ik heb veel volk in deze stad”?

Ik weet wel dat deze bijbelplaatsen niet mogen worden gebruikt om het woord van Petrus af te zwakken dat er maar één Naam onder de hemel gegeven is waardoor wij moeten behouden worden (Hand. 4 : 12).

Toch blijkt steeds weer in heel de bijbel dat de Here een geschiedenis heeft met ieder volk (Amos 9 : 7) en met ieder mens. „Er is bij God geen aanneming des persoons, maar onder elk volk is wie Hem vereert en gerechtigheid werkt, Hem welgevallig” (Hand. 10 : 35).

Dit laatste betekent niet dat er een heilsweg is buiten Christus om, want anders behoefde Petrus niet naar Cornelius toe te gaan. Juist omdat Cornelius de Here vereerde en gerechtigheid deed mocht hij als een der eerste heidenen het goede nieuws horen van de vrede door Jezus Christus, door Wie ook hij gered is geworden (Hand. 10 : 36), en dat ook hij met grote dankbaarheid aannam. De unieke heilsweg blijft dus ook in Hand. 10 gehandhaafd terwijl er anderzijds oog is voor het universele van Gods werk in de harten van talloos vele andere mensen die buiten staan — een voorbereidend werk, een voorlopig werk, een werk dat straks in Christus zijn voltooiing vindt. De weg van Christus is wel normatief maar niet exclusief.

Dat maak ik ook op uit de vele bijbelse woorden met dezelfde inhoud als die in Ps. 51 : 18, 19: Want Gij hebt geen behagen in slachtoffers, dat ik die brengen zou; aan brandoffers hebt Gij geen welgevallen. De offeranden Gods zijn een verbroken geest; een verbroken en verbrijzeld hart veracht Gij niet, o God. (vgl. Jes. 57 : 15).

Er hangt iets universeels over dit laatste woord uit Ps. 51. Zou er ooit en ergens ter wereld een mens bestaan die met een verbroken en verbrijzeld hart zich uitstrekt naar de God die hij al tastend zoekt en die door de Heer zelf zou worden weggestoten? Neen, dat betekent niet dat de Here hem zal aanvaarden op grond van zijn verbrokenheid — maar hij zal het hem dankzij het werk van Christus aanrekenen als gerechtigheid, zoals hij het deed met het geloof van Abraham (Gen. 15 : 6).

Ik zou hier dus willen pleiten voor een nieuwe nadruk op wat de bijbel leert over het voorbereidend karakter van Gods werk door de Geest in de harten van vele mensen, die het Evangelie nooit gehoord hebben.

Dat moet ons uitdrijven tot evangelie-verkondiging i.p.v. ons ervan te weerhouden, maar het moet ons tegelijk bewaren voor een te snelle veroordeling van allen die buiten staan — en voor een klein-burgerlijk denken over God. Zijn Geest waait wereld-wijd en het werk van Zijn Geest is mensheid-omvattend. Bovendien valt het op dat de bijbel zeker in het N.T. alleen maar als „terzijde” over dit vraagstuk spreekt. Er is eenzelfde terughoudendheid in heel de bijbel te be-

Jaarvergadering „Opbouw”

31 MEI A.S. — 10.00 UUR

JERUZALEMKERK - UTRECHT

PROGRAMMA:

- Ds W. G. Rietkerk over redactioneel beleid en verder als inleiders:
 - Ds J. M. Smelik — De militair en de kerk
 - Mr C. W. Bakker — De maatschappelijk werker en de kerk
 - Drs Ab Berger — De jeugdwerker en de kerk
- en ook bestuurswisseling en statutenwijziging.

ZEGT HET VOORT!!!

speuren als wij ook beluisteren in het antwoord van Jezus op de vraag: Heer, zijn het weinigen, die behouden worden? (Luc. 14 : 33) Hij antwoordt nl. niet met een uiteenzetting hoe velen het zullen zijn, hij zegt alleen: strijd gij om in te gaan! En als in een later gesprek één van de discipelen aan Jezus vraagt: Hoe komt het dat gij uzelf aan óns zult openbaren en niet aan de wereld? (Joh. 14 : 22) dan antwoordt Jezus niet met ja en niet met neen, maar met een direct appèl aan de vragensteller: als jij mij liefhebt zal Mijn Vader jou liefhebben en wij zullen tot je komen en bij je wonen! Er ligt een terughoudendheid in de bijbel als het gaat om zó grote dingen als het lot van de miljoenen die buiten Israël en de gemeente om, hun leven leven.

Is die terughoudendheid Gods wijzere taktiek. Zo van: als ik hen op dit punt hoop geef, dan houden ze op met zending?

Ik denk het niet. Het komt me té tactisch voor. Ik denk veeleer dat er in die terughoudendheid een soort terugdringen ligt op onze taak hier en nu — in het klein. Het is alsof de Heer zegt: laat het grote nu maar aan mij over. Houd jij je aan het kleine wat jou op de handen gelegd wordt.

Het is ook een veelbelovende terughoudendheid. Er broeit iets in God dat ook voor dit ongelofelijk grote vraagstuk van het eeuwig heil van die miljarden mensen buiten het verbond om een oplossing heeft, dat recht doet aan hun verlorenheid en schuld voor God en dat toch Gods gerechtigheid en barmhartigheid in Christus hoog doet schitteren.

Wat is dat?

Voor die nieuwsgierige ogen trekt de bijbel een gordijn. Strijdt gij om in te gaan. Verkondig het Evangelie, dring er op aan, gelegen of ongelegen.

Wat daarbuiten gebeurt of zal gebeuren rust in de handen van God die rechtvaardig zal oordelen.

Tenslotte: wie op de vraag: gaan alle mensen buiten het christendom verloren? **neen** antwoordt „geen van allen”, zegt te veel. Wie ja antwoordt zegt ook te veel.

Wie „**neen**” zegt moet de bijbel goed bestuderen op al die plaatsen die spreken van de verschrikkelijke mogelijkheid van de mens om blijvend neen te zeggen tegen God en noemt (II Thess. 1 : 9, Openb. zo in de hel te komen, die de bijbel een plaats van eeuwig verderf 20 : 10, Joh. 3 : 36 e.a.). De hemel is de plaats waar de mens zegt tegen God „uw wil geschiede”. De hel is de plaats waar God tegen de mens zegt „uw wil geschiede” (O. Jager).

Opvallend is dat juist Jezus zo vaak van deze laatste dreigende mogelijkheid gesproken heeft. Wij mogen dat stuk uit zijn onderwijs niet weggummen ten gunste van een leer van de al-verzoening die

meer berust op „wishful thinking” dan op de Schrift.

Maar wie anderzijds op de bovengenoemde vraag 'ja' zegt, zegt ook teveel. Ik hoop dat ik hem met de bovengenoemde bijbelplaatsen heb uitgedaagd om groter te denken van God, dan hij tot nu toe deed. Maar boven ja en neen uit is op-

M. de Jonge / Den Haag

Voor wie is het Avondmaal?

(2)

Sacrament voor ingewijden of verbondsmaaltijd?

Het boekje van ds M. R. van den Berg voert deze ondertitel en dat geeft onmiddellijk aan hoe centraal hij kracht en betekenis van het avondmaal stelt.

Het vangt aan met het bespreken van de vraag „heiligh?”. Iets of iemand, die in relatie tot God staat, mag heilig heten. Ook wijzelf kunnen — evenals de gelovigen te Filippi — met „heilighen” aangesproken worden. Gods Woord en Zijn sacramenten komen dus in gemeenten van heiligen. Doop en avondmaal hebben daarin geen méérwaarde bóven Woord en gemeenschap. Voor gebruik van deze sacramenten is niet méér geloof en ook geen andere soort geloof nodig dan voor het horen en doen van het Woord. Er loopt ook geen scheiding door de gemeente, alsof er „ingewijden” en anderen zijn, waarbij het Woord voor állen en de sacramenten maar voor een deel van de gemeente zijn. Daarover onderwijst de schrijver ons duidelijk direct uit de Schriften. De vele tekstverwijzingen zijn illustratief voor zijn ernstig pogen zélf op de achtergrond te blijven en het Woord te doen spreken. Dat Woord, het komt in de samenkomsten wekelijks tot ons met bevel van geloof en bekering. Doop en avondmaal doen dit evenzo, zij het niet elke zondag. We moeten die twee dan ook in ons gemeentelijk leven geen bijzondere plaats geven bóven het Woord, want de Schriften leren ons dat niet.

Het deelnemen aan de maaltijd des Heren mag dan ook zonder krampachtigheid zijn „voor mij en alle gelovigen”. De gastheer is onze Heer Jezus Christus en wij mogen als zijn dienaren die maaltijd aanrichten, niet als een „gereserveerde tafel” voor een deel van de gemeente, maar in gemeenschap (verbond) met Hem.

Treffend illustreert ds Van den Berg dit op pag. 51/4 als volgt:

vallend de terughoudendheid van de Schrift in deze zo overweldigend grote vraag. Het gordijn van bescheidenheid wordt voor ons opgetrokken — en wij worden uitgedaagd zelf te strijden om in te gaan — en te doen wat wij kunnen om velen te bereiken!

Om naar die kamer toe te gaan en die ruimte van Gods verbond te treden, moet Abraham eerst geloven en vertrouwen dat wat God zegt, waar is en betrouwbaar. Maar als hij door dat geloof die lichte kamer is binnengestapt, speelt zijn leven zich verder in die nieuwe ruimte af. En als hem dan een zoon geboren wordt, Izaäk, bevindt die zich ook in die lichte kamer, in die ruimte van Gods verbond. Het is niet zo, dat Abraham zich daar wel bevindt, maar dat Izaäk in de donkere kamer geboren wordt en daar voorlopig moet blijven. Het is niet zo, dat God met Izaäk weer helemaal van voren af aan moet beginnen. Gelukkig niet. Dank zij het feit, dat Abraham naar die lichte kamer is gegaan, wordt Izaäk daar geboren, binnen de ruimte van Gods verbond. En daarom ontvangt hij het teken van de besnijdenis (..). Voor gereformeerde oren klinkt het voorgaande niet nieuw. In het gereformeerde denken is men zich altijd bewust geweest van het feit, dat het probleem van de kinderdoop niet vanuit een individualistisch en subjectivistisch denken moest worden beantwoord, maar dat Gods verbond en de fundamentele overeenstemming tussen het oud- en nieuwtestamentische grondpatroon inzake de verhouding tot God voor dit antwoord van beslissende betekenis waren. Daarom is het te merkwaardiger, dat onze avondmaalspraktijk wel sterk individualistisch en subjectivistisch beïnvloed is en dat we daardoor het aspect van verbondsmaaltijd vrijwel

pastorale notities

TOGA

Voor iedereen, die de puzzle van de vorige pastorale notitie opgelost heeft (het zetsel was maar mooi doorelkaar geraakt) nu eerst iets anders. Op de problemen van de jeugd komen we later terug. De kerkeraad en ik kregen de uitnodiging om ons te doen vertegenwoordigen resp. aanwezig te zijn bij de intrede van een nieuwe dominee. Ik houd niet van dat soort diensten. De preken komen altijd op hetzelfde neer: de komende man zal niet zijn eigen verhaal vertellen, maar Gods Woord brengen. Het moest er nog bijkomen, dat hij dit niet van plan was. De toespraken die daarna volgen, zijn vervelend en al met al duurt de dienst soms langer dan een uur; wie houdt dat uit? En nu was er bij de uitnodiging een extra moeilijkheid. „H.H. Predikanten wordt verzocht in toga te verschijnen”. Bij de inhuldiging van de nieuwe koningin was geen kleding-voor-

schrift, bij de nieuwe dominee wel. Ik zat er mee, want ik heb geen toga. In een zwart colbert gaan? Dat heb ik; ik draag het alleen bij begrafenissen en ben blij, als het een half jaar in de kast kan blijven. Maar in dat zwarte pak zou ik op een ouderling lijken op de koster. Het is juist de bedoeling dat we als predikant zullen uitkomen, zodat de gemeente haar leraars als goden voor haar aangezicht zal zien wandelen. Hoe kan het zo treffen, juist toen ik in de zorg zat van dit probleem, kreeg ik in handen het proefschrift van J. C.A. van Loon. Bij de eerste oogopslag had ik het. Stelling XX: Het dragen van een toga door de Dienaar des Woords in de eredienst saeculariseert zijn ambt en degradeert de andere ambten. Van Loon staat met die stelling niet alleen. Kuyper, D. v. Dijk en anderen verklaarden zich in dezelfde geest: dominees zijn ouderlingen. Daarom ging mijn eigen ds Den Houting, als hij niet zelf preekte, niet in de domineesbank zitten, naast Mevrouw, doch in de ouderlingenbank. Op dit punt moet er nog gesleuteld worden aan het accoord voor kerkelijk samenleven: het gaat daar over drie ambten, terwijl het er twee zijn.

A. H. Algra, Sliedrecht

uit het oog verloren hebben." En even verder (pag. 60): „Als we dat verbondskarakter in rekening brengen, komen de kinderen ook in het vizier. Want kinderen behoren niet minder tot het verbond van God en tot zijn volk dan de volwassenen en ze hebben daarom ook deel aan dezelfde beloften en gaven."

O, zegt U wellicht, dus daarmee is dan het hele probleem van „kinderen aan het avondmaal" ook ineens opgelost? Nee, dat is heus niet het geval. Maar aan het spreken over deze zaak is wel een goede basis gegeven: schriftuurlijk onderwijs. Op verschillende manieren legt de schrijver ons een overvloed van Schriftgegevens vóór, gericht op het steeds weer christelijk aanvaarden van Gods ontferming, die er óók is in de opdracht (het bevel) „doe dat tot Mijn gedachtenis". In het boekje komen verder aan bod: de zelfbeproeving, het eenoordeel-eten, de afhouding van de tafel des Heren, het verband tussen belijdenis doen en de toegang vragen tot de maaltijd van onze Heer, enz. Het wil ons stimuleren de schatten uit de Schriften op te delven, opdat ons geloof gevormd en gevoed worde om Gode nóg meer te behagen (1 Thess. 4 : 1). En dat alles op eenvoudige, pastorale en praktische manier. Hoe kan het ook anders? We hebben vóór ons de weerslag van jarenlange arbeid van

predikant en gemeente te Oegstgeest. In die gemeenschap is het ontstaan en gegroeid. De wijze, waarop het ons thans gepresenteerd is, brengt met zich dat we het echt eerlijk moeten lezen en overdenken. Niet vooringenomen („... en toch vind ik..."), maar net als de gemeente te Berea deed na de prediking van Paulus, „luisteren met alle bereidwilligheid en dag aan dag bestuderen van de Schriften of het inderdaad zo was" (Hand. 17 : 11). Als dat toen een goede zaak was, dan toch zeker ook momenteel. En als ik er aan toevoeg „het is de moeite waard", is dat een duidelijke onderwaardering van het werk, dat in ons midden groeide. Want wat de HERE ons in Zijn Woord en door Zijn Geest geeft, moet ons voortdurend bezighouden. Oude en nieuwe schatten komen tevoorschijn.

Het verdient aanbeveling om er in onze bijbelkringen, gemeentevergaderingen, jeugdverenigingen en catechisaties samen mee bezig te zijn. Maar zeker ook, en dat in de eerste plaats, in onze gezinnen, in gesprekken met onze kinderen. En het nut ervan is beslist veel groter dan enkel het vinden van een antwoord op de vraag „voor wie is het avondmaal?", want het gaat om het horen en doen van het Woord van onze Vader „dat leven ende kracht daer door in onze herten openbaert".

na enkele dagen hoogbeladen met wol terugkwam stonden de vrouwen, die de terugtocht door een vuur op de hoge rotsen hadden geweten, aan de rivier te wachten. Die zuchtten opgelucht, wanneer alle mannen behouden aan land waren; graag zeulden zij de zware lasten wol naar het dorp.

—o—

Bij diverse tellingen had Sint Kilda 2000 schapen; soms meer, soms minder. Die liepen voor de helft op het eiland Hirta, voor een deel op Boreray, voor een kleiner deel op Soay. Het Soay-schaap heet een rechtstreekse afstammeling van de moeflon en stamt uit het neolithisch tijdperk. Het is klein, bruin, meer geit dan schaap en volkomen wild; het wordt tot het eigendom van de landheer gerekend. Men schoor deze Soay-schapen niet — maar trok, als men ze in handen kreeg, voorzichtig de oude vacht los, die door de jonge wol wordt afgestoten; iets wat hier in het ruige bergland wel meer gezien wordt. De schapen op Sint Kilda werden 16-20 jaar oud. Hoewel men bij de evacuatie de meeste heeft meegenomen zijn er honderden achtergebleven.

Het rundvee bestond in 1690 uit 90 stuks, klein, dik en lekker van vlees. In 1877 waren er 1 stier, 21 koeien, 27 stuks jongvee en 12 kalveren. Bij de evacuatie werden de vier aanwezige kalveren in een boot naar het schip geroeid (dat altijd een kwart mijl uit de kust moest blijven) en de zes laatste koeien moesten, aan de roeiboot gebonden, zwemmend het schip bereiken.

Geiten hebben op Sint Kilda een kort bestaan gehad: ze waren lastig voor de vogels en moesten daarom geslacht worden. Want vogels vormden de hoofdmaaltijd: ze werden bij duizenden gegeten, vers, gedroogd of gezouten.

Die vogels leverden niet alleen voedsel — ook ruilproducten voor het mainland. De veren werden gesorteerd verzonden — het leger was de beste afnemer (maar de kildans gebruikten zelf stro in hun matrassen!) De in de vogelmaag aanwezige olie werd gebruikt tegen reumatiek en vooral geëxporteerd; in het land van de Haarlemmer olie begrijpt men waartoe. De darmen deden dienst als lokaas voor vissen. De beenderen werden gemalen en leverden beendermeel, kunstmest. Op het vet brandden de lampen. Zelfs de snavels werden gebruikt als pinnen om de dakbedekking van huizen en schuren vast te zetten.

Hoewel de eeuwen door enorm veel op deze zeevogels is gejaagd, is de stand onbegrijpelijk hoog: Boreray heeft de grootste Jan van Gent-bevolking ter wereld: in 1960 werden 40.000 paren geteld. Sint Kilda was in 1878 de enige broedplaats voor de fulmar, mogelijk nog. Deze fulmar of Noorse stormvogel legt maar een ei per nest, dat gespaard bleef. Jonge vogels echter werden gevangen, vlak voor ze uitvlogen. Dat ging met de hand of met een strop aan een lange hengel. Toen in 1869 een wet tot bescherming van zeevogels tot stand kwam, werd Sint Kilda uitgezonderd. De andere vogels, die opnieuw legden, leverden grote hoeveelheid eieren.

Honden waren er veel op het eiland: een lenige kleine collie-achtige bastaard. Ze waren niemands eigendom maar hoorden bij de kolonie. Kwaad aan de schapen konden ze niet aanrichten, want tijdig werden hun tanden afgevlind of gebroken. Ook konden ze de vogels niet verstoren, want als ze niet gebruikt werden liepen ze „gekniehasterd": een voorpoot door een lus, die aan de halsband zat.

Ze waren onmisbaar bij het verzamelen van schapen, zoals overal in Schotland. Daar ze uitstekende renners zijn, werden ze op de schapen losgelaten op zodanige afstand, dat ze tijdig de schapen hadden „omgehaald", voor deze in paniek de hoge kliffen opstormden en in zee stortten. Bij de evacuatie konden de honden echter niet mee aan boord, hoewel veel particulieren en een vereniging van hondenvrienden daar om verzocht hadden. Toen van overheidswege getracht werd de dieren met strychnine te vergiften drongen de kildans er op aan, de beesten een natuurlijke dood te gunnen: met een steen om de hals werden ze elk in zee gezet!

In 1831 zijn er 20 ponies ingevoerd maar na 1870 waren ze alle weg. Ze aten te veel gras voor hun geringe diensten. Ook kippen waren moeilijk te houden; die vlogen met de eerste storm in zee en kwamen niet terug. Wel had elk huis een kat: noodzakelijk om de voorraden tegen muizen te beschermen. Wat er van hen geworden is vermeldt de historie niet.

Vissen werd er eeuwenlang weinig gedaan. Men vond de vis niet smakelijk en ongezond; meende er huidzwellingen (allergische aandoening?) van op te lopen. Later ging men er toch toe over. Maar dat 200.000 Jan van Gents per jaar meer dan 300.000 vaten vis opeten liet de mensen koud.

Hun voedsel bestond dus meest uit vlees, later ook vis. Verder weinig groenten als kool en knollen, slechte aardappels, geen tarwe van beteke-

D. W. L. Milo / Dalmally

Sint Kilda - barre natuur

Waar de warme golfstroom voor een redelijk stabiele temperatuur zorgt, daar ontstaan de bekende Europese depressies in de luchtdruk, turbulente stormen, onweer en enorme neerslag. Het is waar de Mexicaanse warmte het smeltwater van het Poolijs ontmoet: enkele honderden kilometers westelijk van de Schotse kust. Op die plek ligt Sint Kilda: in de keulen van het slechte weer.

De gemiddelde temperaturen op Sint Kilda liggen niet ver beneden die van Edinburgh — maar er zijn stormen geweest, waarvan de „kildans" een week lang doof bleven. Er is eens zo'n storm geweest, dat men wel de bliksem zag, maar de donder niet kon horen. Er zijn talloze stormen geweest, die een aantal schapen over de steile rotsen sloegen, de zee in dreven. Een enkel maal was de bevolking na een cycloon dakloos.

U begrijpt dat de korte zomer gebruikt moest worden om te zaaien, te oogsten, te hooien en ander landwerk te verrichten. Bovendien bracht de komst van een schip een dag oponthoud — hetzij van enkele toeristen, hetzij van de landheer of ander bezoek. Daar tegenover stond de eindloze winter met zijn lange nachten en korte dagen. De vrees voor de duisternis, de stormen, het gevaar. Zouden de voorraden toereikend zijn? Zouden de proviandschuurtjes tegen het geweldige weer bestand zijn?

En al de andere gevaren van de barre natuur. De mannen tegen de honderden meters hoge steile rotsen opklappend om de gannet (Jan van Gent), de fulmar (Noorse stormvogel) en de puffin (papagaaiduiker, een alk) te vangen — het belangrijkste bestaansmiddel. Of in een open boot naar Boreray, zeven kilometer over het woelige oceaanwater, om de schapen aldaar te scheren. Samen met de honden moesten ze de schapen binnen kralen drijven, vangen en van hun vacht ontdoen. En als de boot

nis. U kunt zich voorstellen welke uitstekende gebitten de kildans bezaten — geen tandarts kwam er ooit. Er is trouwens wel beweerd, dat de kildans het best gevoed waren in het hele rijk. Bovendien brachten de ontberingen lichamelijke weerstand en het lange winterleven bouwde krachtreserves op voor het inspannende werk van de korte zomer.

—o—

Die inspannende werkzaamheden waren naast het schaapscheren vooral het vangen van tienduizenden zeevogels. De gannet huist meest op Bore-ray — daar moesten de mannen uit de altijd bewegende boot op een glibberige rots springen en na een geslaagde landing tegen de steilten opklimmen. Ze hadden het als jongen geleerd.

Voor het te water laten van de boot waren acht jonge kerels nodig. Er zijn tijden geweest, dat dit minimum nauwelijks gehaald is. Bergijpelijk dat de vrouwen hun manvolk met zorg zagen vertrekken. Elke natuurlijke angst werd door het bijgelovige volk bovendien als „voorgevoel” vertolkt. En toch leefde dit volk, als alle natuervolkeren, **dicht bij zijn** Schepper. Iemand schreef dat ze 's nachts, op een hoge rots zittend en op geschikt maanlicht wachtend, hun Schepper toezongen, die hen in al deze gevaren wilde bewaren. Ze voelden zich „steil afhankelijk”, zoals onze vaders zeiden. Eén misstap immers zou een mensenleven betekenen; één vroege storm kon de oogst wegspoelen.

—o—

Het barre leven kan niet beter getekend worden dan door het volkomen gemis aan versiering, laat staan kunst of schoonheid. De zang, zo typisch Schots, was in de loop der eeuwen verstomd; alleen in de kerk werd gezongen — schandelijk lelijk. De volksdans, ongetwijfeld van oude tijden bekend, was verstild in de cadans van boot en wind. De vertelkunst, voedingsbodem van de Schotse folklore, ook van het vormend onderwijs, was omgezet in het „parlement”, de mannenraad. De lach, althans op Zondag, was verdwenen van de gegroefde gezichten. Van de gewone huwelijks- en gezinsvreugde is nauwelijks sprake: alleen voor een bruiloft was enige drank beschikbaar — die verder voor medicijn bewaard bleef. De kleiding was ook zonder enige opsmuk: rechttoe rechtaan. De vrouwenkleding werd door de man ontworpen en geweven. De truien, in Schotland zo rijk met Noors-Keltische patronen versierd, werden hier in sobere, sombere kleur gebreid door het vrouwvolk. Trouwringen werden niet gedragen: een getrouwde vrouw droeg een geplooid strook op haar hoofddeksel. En als zij enige versiering droeg, een broche, een speld, was die van de klinknagels van een gestrand schip gemaakt...

Waar zo de strijd om het naakte bestaan het levensgedrag beheerste, is het belangrijk na te gaan: hoe zulk een kolonie sociaal in elkaar zat en uit welke religieuze voedingsbodem zij putte.

H. Langerak / Utrecht

Humor in de woordkunst (3)

De tweede bundel van Toon Hermans draagt ook de naam van een gedicht dat er in te vinden is: „Fluiten naar de overkant”.

Fluiten naar de overkant

de tuinman dacht voortdurend aan de dood
toch zou hij zich er nimmer over uiten
en steeds als hij hem vóór zich zag
dat was soms twee, drie keer per dag
begon hij zacht te fluiten

De dichter heeft in het fluiten van de tuinman iets meer gehoord dan alleen maar wat geluid maken. De zieke man is in zijn hart al bezig met de laatste overtocht. Het opschrift typeert dat heel knap. Dat is juist het mooie in de woordkunst, het biedt de mogelijkheid om de diepste geheimen, de laatste gevoelens heel voorzichtig te uiten.

Maar soms schieten woorden te kort. De schoonheid van Gods schepping is zo geweldig, dat woorden daarvan het laatste niet zeggen kunnen.

Geen woord

o als ik toch eens zeggen kon
wat ik gewaarword als de zon
mij aanraakt in het open veld
ik heb nog nooit één woord verteld
dat ook maar enigszins omschrijft
't gevoel dat in mijn hart verblijft
en mij de dingen in haar licht
laat zien met beide ogen dicht

Uit dit gedicht, dat vol verwondering is over de zon die God schiep, komt ook het schilderkunstenaarschap van de schrijver naar voren. Hij ziet met zijn ogen dicht nog onuitsprekelijk mooie dingen die de zon bij hem heeft opgewekt.

Maar naast zijn bewondering voor de natuur, heeft hij ook een diepe eerbied voor het leven. Was er in het vorige gedicht nog de milde humor van het kijken met gesloten ogen, het volgende gedicht, dat over de eerbied voor het leven gaat, ook voor het ongeboren leven, is één en al ernst.

Gebod

U bent geven
alle geven
in Uw wijn
en in Uw brood

U bent leven
alle leven
zonder U
is alles dood

Luister Heer
vertel ons even
waar haal ik
de moed vandaan

een eind te maken
aan een leven
als U het leven
doet ontstaan?

Tot nog toe, zult U mogelijk denken, was er van humor nog niet zoveel sprake. En daarover ging het toch eigenlijk, gezien het opschrift. Daarom nu eerst een milde typering van karaktersverschillen.

Zon

daar gaat ie weer, zegt John
hij is weer weg die zon
maar Marjolein zegt elke keer
kijk, kijk, die zon, daar issie weer

Nu dan nog maar eens een grappige woordspeling:

Tandarts

hij had het vulsel in z'n hand
en stond met me te praten
voordat ik 't in de gaten had
had ik 't al in de gaten

Tot slot nog een kort verhaal.

Wandeling

„Wie is dat?”
„Dat is Van Ginneken”.
„Ja, er zijn er twee: Jan en Han”.
„Dit is Han, de jongste. Heb ik wat mee afgelachen”.
„En die daar?”
„Dat is Nijssen. Bertus Nijssen. Is een poosje burgemeester geweest ergens in Friesland. Knappe vrouw had ie”.
„Jij kent ze zowat allemaal”.
„De meeste wel, ja”.
„En die daar, wie is dat?”
„Dat is Fontein, de dichter, heel begaafd. Ze noemen 'm Pluimpie, vanwege het fazanteveertje op z'n hoed. Kijk, daar heb je Annie Stikkelbroek. Prachtige meid. 'k Heb d'r de laatste jaren niet meer zo meegemaakt, maar ik weet nog goed dat ik tegen d'r zei: Vat geen kou, meid, met al dat bloot...”.
„Hoezo?”
„Nou, toen ze een jaar of twintig was, liep ze altijd met geweldige blote blouses. Mooi spul hoor.”

„Wie is dat?”
 „Die daar bij die boom?”
 „Nee, daar naast.”
 „O, dat is die jongen van Dirks. Een heel knappe kop hoor: een chirurg. Hij heeft veel in Amerika gewerkt. Zoon van een slager, tussen twee haakjes.”
 „Hoe bedoel je, tussen twee haakjes?”
 „Nou ja, ik bedoel gewoon eh, hij is de zoon van een slager. Koos, hete z'n vader.”
 „En hij?”
 „Dat is Rob. Wil je nog meer weten?”
 „Ja, 't is gek, ik kèn de mensen niet en tóch vind ik het fijn om te weten wie het zijn.”
 „Zie je hem daar?”
 „Ja.”
 „Die noemen ze in het dorp Pakkerdje.”
 „Bakkertje?”
 „Nee, Pakkerdtje. Hij is zes keer getrouwd geweest. En al die vrouwen zijn aan de drank gegaan.”
 „Dronk ie zelf ook?”
 „Pakkerdje? Nee, geen druppel!”

We hadden een uur samen gewandeld toen we bij de poort kwamen, stond er een vriendelijke oude man met een opvallend grote sleutel. Hij zei: „Heren, als U er geen bezwaar tegen hebt, 't kerkhof gaat dicht.” Ik zei nog „Dank U wel” alsof we iets heel moois gezien hadden. Wonderlijk knap verhaal, nietwaar? Had U het direkt door? Ik niet.

H. J. JAGER — KAMPEN

Zo was het (39)

In het vorige artikel was ik bezig aan te tonen, dat het werk van Christus niet af was met Zijn „dood en bloedstorting”. Dat wilde ik aantonen met het woord van Johannes de Doper: „Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt”. Gewoonlijk wordt dit „wegnemen der zonden” beperkt tot het dragen van de straf der zonde aan het kruis. Waardoor de schuld der zonde is weggenomen en wij worden gerechtvaardigd. In verband daarmee staat dat bij de verklaring van „het Lam Gods” vrijwel alleen gedacht wordt aan het Paaslam. Dat geslacht werd bij de Uittocht uit Egypte. En aan Jes. 53. Speciaal aan de woorden: „Hij werd mishandeld, maar hij liet zich verdrukken en deed zijn mond niet open; als een lam dat ter slachting geleid wordt en als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed hij zijn mond niet open”. Hij droeg de straf, die ons de vrede aanbrengt en door zijn striemen is ons genezing geworden. Hiertegen heb ik vanzelf niet het minste bezwaar. Alleen ben ik van mening, dat daarmee lang niet alles gezegd is. Christus heeft niet alleen de schuld der zonde weggenomen. Maar hij neemt ook de macht en de smet van de zonde weg. Daarmee is Hij nog bezig en zal Hij bezig blijven tot aan zijn wederkomst. Dat is zijn taak.

In verband daarmee wijs ik er op, dat het Lam niet alleen voorkomt in de geschiedenis van de Uittocht. En in Jes. 53. Maar ook in het boek Openbaring. Bijvoorbeeld in hoofdstuk 5. Waaruit ik de volgende woorden aanhaal. „En ik zag in het midden van de troon en van de vier dieren en te midden der oudsten een Lam staan, als geslacht”. Dat het Lam stáát, wil toch in elk geval wel zeggen, dat het heeft overwonnen. Het is niet alleen gestorven om en voor de zonde, maar ook opgestaan en opgevaren en zit aan Gods rechterhand. De vier dieren en de oudsten werpen zich dan ook voor het Lam neer en zingen een nieuw gezang: „Gij zijt waardig de boekrol te nemen en haar zegels te openen; want Gij zijt geslacht en Gij hebt (hen) voor God gekocht met uw bloed, uit elke stam en taal en volk en natie; en Gij hebt hen voor onze God gemaakt tot een koninkrijk en tot priesters en zij zullen als koningen heersen op de aarde”. En even verder: „Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de macht en de lof”. Het Lam heeft zich wel vernederd tot in de dood. Maar omdat Hij gehoorzaam is geweest is Hij ook met eer en heerlijkheid gekroond. En heeft Hij alle macht in hemel en op aarde.

Van de vele plaatsen in Openbaring waar het Lam genoemd wordt en steeds als Overwinnaar noem ik nog 7: 17: „Het Lam, dat in het midden van de troon is, zal hen (die uit de verdrukking komen) weiden en hen voeren naar waterbronnen van het leven; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen.” De taak of het werk van het Lam, d.i. van Jezus Christus, is niet afgelopen met z'n dood. Hij werkt tot nu toe en zal werken tot het einde der dagen. En dat bestaat daarin, dat Hij de zonde der wereld weg-

neemt. Of Johannes ten volle heeft verstaan wat de draagwijdte van zijn woorden was, is zeer de vraag. Maar in verband met wat verder ons openbaard is kunnen wij het weten. En we mogen weten, dat Zijn taak wereldwijd is.

Het werk van Christus is wereldomvattend. Dat is ook een element, dat ons gereformeerden niet is ingeprent. We denken dunkt mij veel te klein en te benepen over het werk van Christus. God heeft de wereld lief gehad. En zou dat niet gelden van Christus? Die één is met de Vader? Hij is de Zaligmaker der wereld. Het Licht der wereld. God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden, om de wereld te veroordelen, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden. Vier maal achter elkaar staat dat woord in Joh. 3: 16 en 17. Er zijn theologen geweest, die hebben beweerd dat daarmee alleen de „uitverkorenen” zouden worden bedoeld. En die „uitverkorenen” vormden dan maar een kleine groep. En geen schare, die niemand tellen kan. En nog wordt het van menige kansel verkondigd, dat het maar een „lot uit de loterij” is als een zondaar behouden wordt. Zo zegt men dat niet, maar daarop komt het toch wel neer. Waarom houdt men zich toch niet aan het spreken van de Schrift? Aan het wereldwijde Evangelie?

Een paar teksten wil ik nog aanhalen waarin de allesomvattende taak van Christus wordt genoemd. In 2 Kor. 5: 18 lees ik: „En dit alles (nl. het werk der vernieuwing) is uit God. Die door Christus ons met Zich verzoend heeft en ons de bediening der verzoening gegeven heeft. Die immers hierin bestaat, dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was, door hun overtredingen niet toe te rekenen, en dat Hij ons het woord der verzoening heeft toevertrouwd.” Dat wil vanzelf niet zeggen, dat heel de mensheid, heel de wereld zal behouden worden. Er volgt immers in de vss. 20 en 21: „Wij zijn dus gezanten van Christus, alsof God door ons u vermaande; in naam van Christus vragen wij u: láát u met God verzoenen. Hem die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt. Opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem.” We mogen ook wel vertalen: opdat wij in en door Christus rechtvaardigen zouden worden. En dan nog I Joh. 2: 1 en 2: „Mijn kinderen, dit schrijf ik u, opdat gij niet tot zonde komt. En als iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus de rechtvaardige; en Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar ook voor die der gehele wereld.” Dat heel de wereld niet behouden wordt is niet de schuld van God of van Jezus Christus. Maar dat komt, omdat de mensen de duisternis liever gehad hebben dan het licht.

Johannes heeft de taak van het Lam Gods daarin gezien, dat Hij de zonde der wereld „wegneemt”. Dat wegnemen wordt gewoonlijk verklaard als dragen. Namelijk van de straf op de zonde. Die gedragen is aan het kruis vooral. Maar er staat echt: wegnemen. En dat is: uit de weg ruimen. Opruimen. Waarom zouden wij dat moeten beperken tot lijden en dood van Christus? Zonde is toch meer dan schuld? Ze is toch ook een boze macht, die het echte leven verwoest? Een slavernij die tot de dood leidt? Een vergiftiging van heel het bestaan van een zondaar? M.i. ligt in dit woord van Johannes opgesloten, dat Het Lam Gods een volkómen Zaligmaker is. Hij bevrijdt van de slavernij en maakt ons tot vrije kinderen Gods. Hij geneest het leven van de gelovigen ook. Hij maakt het vergiftigde leven van hen, die zich aan Hem overgeven weer gaaf en gezond. Er staat ergens, dat Christus is gekomen om het werk van de duivel te verbreken. Hij is geen halve, maar een volkomen Redder of Zaligmaker. Zoals o.a. staat in Titus 2: 11: „De genade Gods is verschenen, heilbrengend voor alle mensen, om ons op te voeden. Zodat wij, de goddeloosheid en wereldse begeerten opgevend, bezadigd, rechtvaardig en godvruchtig in deze wereld leven. Verwachtende de zalige hoop en de verschijning der heerlijkheid van onze grote God en Heiland, Christus Jezus. Die Zich voor ons heeft gegeven om ons vrij te maken van alle ongerechtigheid. En voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in goede werken.”

Dát is ons niet ingeprent, althans mij niet. Het is tenminste in mijn jonge jaren niet tot mij doorgedrongen. Maar het is toch waar? Christus is bezig ons vrij te maken van alle ongerechtigheid. En ons te maken tot ijverders in goede werken. Dat is wel een vergeten hoofdstuk geworden in brede kringen van het christendom. Maar dat is een werk van de boze! En niet van Jezus Christus, de Zondeverdelger, zoals iemand Hem heeft genoemd. Het zou water naar de zee dragen zijn meer bewijzen aan te voeren. Het hele N.T. is daar vol van.

Bij het klimmen van m'n jaren is dat meer en meer tot mij doorgedrongen. Maar het heeft lang geduurd. Dat siert mij niet en is niet tot mijn eer gezegd, maar het is de waarheid. Wel heb ik in de preken mij gehouden aan de vermaningen, waarvan de Schrift vol is. Wat heeft de Here Jezus aangedrongen om zijn navolgers te zijn. Wat is de Bergrede anders dan één aansporing om zó te leven, dat de mensen onze goede werken mogen zien en God verheerlijken? Staat daar niet: „Weest gij dan volmaakt, zoals uw Vader in de hemel volmaakt is?” Natuurlijk hebben wij allemaal dat wel gehoord. Maar is het wel echt tot ons doorgedrongen? Of hebben

wij ons daar een beetje van afgemaakt. Bijvoorbeeld met deze redenering: De Bergrede is eigenlijk alleen bestemd om onze ellende aan het licht te brengen en ons uit te drijven tot Christus! Zo ben ik onderwezen aan de gereformeerde Universiteit! Daar zit wel een stukje waarheid in. Wie heeft z'n vijanden altijd lief? Wie heeft z'n naaste steeds lief als zichzelf? Maar het is maar een halve waarheid. Soms erger dan een leugen. We zullen wel degelijk moeten jagen naar de volmaaktheid, menselijke volmaaktheid dan. Zoals God goddelijk volmaakt is. De Heiland heeft zijn Rede toch niet besloten met te zeggen: „Trekt het jullie maar niet aan hoor. Er kan nu eenmaal niets van terecht komen”. Integendeel. Hij is geëindigd met te zeggen: „Niet een ieder, die zegt Here Here, zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen. Maar die doet de wil van mijn Vader, die in de hemelen is”.

Aan de opdracht van de Zaligmaker: Leert hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb, heb ik mij trachten te houden. Zodat sommigen zeiden: Hij is een beetje remonstrants! Iemand maakte eens bezwaar tegen m'n preken met de opmerking, dat ik aan de gemeente de regel van de wet voorhiel: „Doe dit en gij zult leven”. Achteraf kan ik dat misverstand wel verstaan. Waarschijnlijk heb ik te weinig nadruk gelegd op het feit, dat de genade van Jezus Christus almachtig is. Hem is immers gegeven alle macht in hemel en op aarde? Mogelijk heb ik wel eens geprekeerd over I Kor. 3 : 30, waar we lezen: „Maar uit Hem is het, dat gij in Christus Jezus zijt, die ons van God is geworden: wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing”. Vermoedelijk was dat voor mij en ook voor de gemeente nog te veel theorie. Zonder dat het tot ons doordrong, dat Christus ons gegeven is om ons te maken tot wijzen, rechtvaardigen, heiligen en verlost! Ik weet niet of ik wel ooit geprekeerd heb over Rom. 8 : 29 en 30. Waarschijnlijk was ik daar niet klaar mee. Zoals er nu nog velen geen raad mee weten. Daar staat toch maar: „Die Hij te voren gekend heeft, heeft Hij ook bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld van zijn Zoon. Opdat de eerstgeborene zou zijn onder veel broeders (en zusters). En die Hij te voren bestemd heeft, dezen roept Hij ook; en die Hij roept dezen

rechtvaardigt Hij ook; en die Hij rechtvaardigt, die verheerlijkt Hij ook”. Zó heeft God altijd gedaan en zo doet Hij. Dát is Zijn werk. Niet in de „stille eeuwigheid”, maar de eeuwen door. En nu ook. De verheerlijking van ons leven werkt Christus nu al. Het begin is er. En wie dat geloof gaat voort van geloof tot geloof en van kracht tot kracht en van heerlijkheid tot heerlijkheid. Lees II Kor. 3 : 18 maar eens weer.

Zó verkondigt het Evangelie Christus. En zó mogen en moeten dienaren van het Evangelie het doen. We hebben te preken, dat Hij, het Lam Gods, de zonde der wereld wegneemt. Het werk van de duivel verbreekt. Door zijn Geest en Woord. Dat is een kracht Gods tot verlossing.

Als we door het geloof Hem zo kennen, dan zullen we ook luisteren naar de vermaningen. Die op onze verlossing gericht zijn. Want we moeten goed begrijpen, dat Christus de zonde wegneemt met inschakeling van ons, die in Hem geloven. Hij behandelt ons niet als een ding of als een plant of als een dier. Maar als schepselen Gods, naar Zijn beeld gemaakt. Hij is de Werker van onze verlossing. Voor 100%. Maar wij zijn verantwoordelijk voor 100%. Voor ons geldt de opdracht: „Werkt uw redding met zorgvuldigheid, want het is God die in u werkt het willen en het doen, tot roem van zijn welbehagen”. Dat is geen geringe opdracht. Heel ons leven omvattend. Wat is de wil van God? Onze heiligmaking. Daarna zullen we jagen met al wat in ons is. Wat wil de Heiland van ons? Dat wij zoeken wat boven is, waar Jezus Christus is. En niet wat beneden is. Zo staat het in Col. 3. Wat houdt dat in? Dat kunnen we nalezen in dat hoofdstuk. Wat is beneden? Ontucht in allerlei vorm. Hebzucht, begeerte naar geld en goed. Verder: toorn, drift, boosaardigheid, gevloek en schandelijke taal. Leugen en bedrog. De lijst is niet volledig. Vult het zelf maar aan.

En wat is boven? Barmhartigheid, hartelijkheid, bescheidenheid, vriendelijkheid en geduld. Verdraagzaamheid en vergevingsgezindheid. En de kroon op alles is de liefde, die verbindt tot volmaakte eenheid. Ook deze lijst is niet volledig. Leest Fil. 4 : 8 er maar eens op na. En begint er maar aan, als ge nog niet begonnen zijt. En zo ja: gaat er ijverig mee door!

terloops.....

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Hanna

Hanna is één van de weinige vrouwen uit het oude testament die niet in het vergeetboek zijn geraakt. Ze is bekend geworden omdat ze de moeder werd van Samuël. Ze verlangde naar het moederschap maar het duurde lang voordat haar wens in vervulling ging. Ze maakte van haar verlangen geen geheim maar legde haar wens voor aan God. Ze sprak er over met haar man, ze bad thuis en in de tempel. Ze bad zelfs zo aanhoudend dat de priester Eli op een gegeven moment dacht dat ze dronken was. Eli vergiste zich, Hanna was een vrouw die niet alleen iets aan God vroeg maar er ook rekening mee hield dat God haar horen, verhooren zou!

Hanna was niet alleen een vrouw die kon bidden, maar ook een vrouw die kon danken. Want als ze eindelijk een kind ontvangt, een zón nog wel — dat was belangrijk voor een vrouw in Israël — dan gaat ze God danken. Bidden en danken horen bij elkaar. De naam die ze aan haar zoon geeft, Samuël, is eigenlijk al een dankgebed. Samuël immers betekent: door God verhoord. We weten niet precies hoe het in het huwelijksleven van Hanna is toegegaan. De bijbel vertelt ons dat haar man nog een vrouw had

die wat gemakkelijker kinderen kreeg. Dat kwam meer voor in Israël. Hanna zal daar wel verdriet om gehad hebben en het aan de andere kant misschien ook gewoon hebben gevonden. In ieder geval heeft ze haar geloof behouden. Ze is blijven verwachten, ze is blijven hopen.

In de brief aan de Hebreeënen wordt o.a. gezegd: „Het geloof nu is de zekerheid der dingen, die men hoopt, en het bewijs der dingen die men niet ziet.” Dit is ook de ervaring van Hanna geweest. Het verlangen naar een kind leek zinloos, maar ze heeft volgehouden. Ze bleef hopen en vertrouwen dat God geven zou.

Dat is echt geloven.
Zo geloven is moeilijk.
Dat kan alleen als we ook blijven bidden.

—o—

Hanna heeft van God een kind gekregen. Haar hart is vol van dank en dus loopt haar mond over. Ze gaat zingen (1 Samuël 2), ik wil enkele korte zinnestjes uit haar lied noemen:

„Mijn hart juicht in de HERE...
Er is niemand heilig gelijk de HERE...
De HERE immers is een alwetend God...

De HERE doodt en doet herleven...

De HERE maakt arm en maakt rijk...

Hij heft de geringe op uit het stof,
Hij heft de arme omhoog uit het slijk...

Hanna heeft gezien dat het moederschap niet een particuliere zaak van een paar mensen is, maar iets

waar God in meesprekt. Ze wist dat ze met haar man geen kind maken kon, ze *verwachtte* een kind. Ze geloofde dat haar kind een verbondskind was en dat Hij zo verder zou werken in de geslachten. Ze geloofde dat het waar is wat in Psalm 100 staat dat elk nieuw geslacht Gods trouw ervaart.

—o—

Hanna is een vrouw die opvalt in de bijbel.

Kwam dat omdat ze iets nieuws naar voren bracht? Kwam dat omdat ze anders was dan andere vrouwen, anders wilde zijn dan anderen.

Was Hanna een feministe?

Och, het bijzondere van Hanna is eigenlijk dat ze *gewoon* deed.

Ze was een vrouw en zich van haar vrouw-zijn bewust. In dat vrouw-zijn wilde ze gewoon mèn's zijn. Ze benutte de ruimte die God haar had gegeven, ze ontplooidde zich omdat God haar daartoe de kans gaf.

Hanna was heel gewoon een vrouw, een mens voor God.

In haar bidden en in haar danken.

En zo is ze veel moeders in de kerkgeschiedenis tot voorbeeld geworden.

Niet om haar zelf maar om haar geloof!

kerknieuws

Lelystad/Almere — Beroepen te Lelystad voor standplaats Almere (in samenwerking met dep. steun kerken IJsselmeerpolders): K. T. de Jonge, chr. ger. predikant te Steenwijk; met als standplaats Lelystad: G. Roukema, ned. ger. predikant te Katwijk.

Zoetermeer — Nu de gemeente van Zoetermeer binnenkort vakant is, heeft ds Waagmester, emeritus predikant van Den Haag, toegezegd voorlopig het consulentchap op zich te nemen.

ZWOLLE VROUWEN-CONTACTDAG

Zaterdag 27 september D.V.

Thema:
„Leven in het verbond”
door
Drs O. Mooiweer

PENSION GEVRAAGD VOOR 4 PERSONEN

Tel. 05277-1610

BOERENWONING

1 tot en met 27 juli.

Nabij recreatiegebied Oude Maas.

Moet tevens op onze lieve

Labrador willen passen.

D. W. Korstanje, Achterzeedijk, Barendrecht, tel. 01806-6973 (na 18.00 uur)

Te huur

WOONHUIS

met 5 slaapkamers.

In bosrijke omgeving van 12-7 tot 2-8 in Waalre (N.-Br.).

Tel. 04904-6723

Steun aktie R.B.S. HONKHAVAST!

REFORMATORISCHE BIJBELSCHOOL

SLOTLAAN 241 — 3701 GG ZEIST

- Verzorgt een één- en drie-jarige dagschoolopleiding.
- 65 studenten ontvangen dagelijks onderwijs.
- Moet verhuizen.
- Heeft dus financiële middelen nodig.
- Wordt **niet** gesubsidieerd. (f 350.000,— is nog nodig)
- Rekent dus op steun van U en de Kerken.
- Wil symbool zijn voor een groeiende samenwerking tussen christenen uit de geref. gezindte.

Zo kunt U ons steunen:

- Postgiro nr. 3091180 of per N.M.B. rek.nr. 69.09.10.983 t.n.v.: Ref. Bijbelschool Zeist. Aktie R.B.S. Honkvast.
- Leningen tegen geen of weinig rente.

Help ons! Doe het nu!

De volgende personen bevelen de R.B.S. en de Aktie R.B.S. Honkvast bij U aan: Ds. P. Boomsma, Geref.-Y.F.C.; Mevr. L. G. H. Bremmer-Lindeboom, Geref. vrijgem.; Mevr. M. v. d. Brink-Aalders, Ned. Geref.; A. Th. Bakhuizen, Ned. Geref.; Ds. J. Bouw, Ned. Herv. E. A.; Ds. N. Cornelisse, l'Abri, Ned. Geref.; Mr. P. Coumou, Geref.; Prof. B. Goudzwaard, Ned. Geref.; Ir. J. van der Graaf, Ned. Herv.; Ds. L. Kievit, Ned. Herv.; Ds. K. B. Holwerda, Ned. Geref.; I. A. Kole, Geref. Gem.; Ds. W. van Laar, Ned. Herv.-G.Z.B.; Dr. H. Looyenga, Geref. vrijgem.; L. Luyendijk, Chr. Geref.; Ds. H. W. Noordman, Geref. vrijgem.; Drs. A. Noordergraaf, Ned. Herv.; Dr. B. van Oeveren, Geref.; G. van Oord, Ned. Geref.; Drs. A. Overwater, Chr. Geref.; Ds. H. van Ommen, Ned. Geref.; G. F. Pels, Geref. vrijgem.; Ds. J. A. van de Peppel, Geref.; Drs. W. G. Rietkerk, Ned. Geref.; Prof. Dr. Ir. H. van Riessen, Geref.; Drs. F. de Rooy, Ned. Geref.; G. Sipkema, Chr. Geref.; Prof. Dr. Ir. E. Schuurman, Ned. Geref.; Prof. Dr. W. van 't Spijker, Chr. Geref.; Ds. C. Snoei, Ned. Herv.-I.Z.B.; Ds. H. van Tongeren, Ned. Ger.; Ds. J. J. Tigchelaar, Ned. Herv.; Prof. C. Veenhof, Ned. Ger.; Prof. W. H. Velema, Chr. Geref.; Ds. A. van der Veer, Chr. Geref.; Dr. B. O. de Vries, Geref. vrijgem.; Ds. D. N. Verschoor, Geref.; Joh. Vuijk, Chr. Geref.; Mej. A. Vreugdenhil, Geref. Gem.; Dr. B. Wentzel, Geref.; P. C. van Wijk, Ned. Geref.; Ds. J. Westerink, Chr. Geref.; Ds. T. Harder, Chr. Geref.; K. Groeneveld, Chr. Geref.; Drs. W. van Heeringen, Ned. Herv.; G. Tromp, Geref. Gem.; Ds. M. Vreugdenhil, Geref.; P. Doornbos, Ned. Geref.

R.B.S. Slotlaan 241 - 3701 GG ZEIST - Tel. 03404-24166

ADVERTENTIES MOETEN UITERLIJK DINSDAGMORGEN OM 10 (TIEN) UUR TER DRUKKERIJ ZIJN!!!

Het april-nummer

van

BEWEGING

reformatorisch
wijsgerig
informatief

Zag u twee weken terug onze advertentie voor het aprilnummer van BEWEGING?

En: bent u nog vergeten een gratis proefnummer aan te vragen, of u te abonneren?

DOE HET NU! (voor u het opnieuw vergeet),
GEBRUIK DE ANTWOORDSTROOK
(lekker makkelijk!)

Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte,
Postbus 149, 3600 AC Maarssen - telefoon 03465-60945/69192

Antwoordstrook

Opsturen in open, ongefrankeerde enveloppe aan
CRW, Antwoordnummer 33, 3600 VB Maarssen

- JA,
☐ stuur mij het april-nummer BEWEGING 80 (gratis)
☐ noteer mij als abonnee op BEWEGING 80 (f 20,— p.j.)

Naam:

Adres:

Postcode: Plaats: Op 3

Help Azië

steun de

Bijbelse en Medische Zendings Gemeenschap

werkzaam in Azië sinds 1852

nú met meer dan 300 werk(st)ers in
Bangla Desh, India, Iran, Nepal en
Pakistan.

**U kunt zelf konkreet MEEWERKEN door uw bijdrage
te storten op giro 19.42.305 t.n.v. penningmeester
St. B.M.Z.G. te Odijk**

sekretariaat: Joost de Hondtlaan 17, 2803 XH Gouda

De tijd dat kerknieuws alleen in Kerknieuws stond...

is nog niet zó lang geleden.

Als je goed geïnformeerd wilde zijn en niet zomaar een beetje „blijven”, was Kerknieuws „verplichte” lectuur.

Maar de tijden veranderen.

Zo hebben grote kranten inmiddels ingezien dat nieuws uit de kerken voor velen interessant nieuws is.

Kerknieuws heeft zich bij die ontwikkelingen aangepast. Valt niet in herhaling maar blijft een objectieve bron van informatie voor kerkelijke meedenkers.

Een kennismakingsabonnement van nog geen tientje voor drie maanden of 13 nummers zal u daarvan overtuigen.

Gireer f 9,— op postrekening 1534121 t.n.v.

Kerknieuws Heerlen

met vermelding „kennismakingsabonnement”.

Na verloop van de proefperiode wordt de toezending alleen voortgezet als u dat wenst.

Als u zich wenst te abonneren voor f 27,50 per halfjaar of een proefnummer wilt ontvangen, kunt u een lege ongefrankeerde envelop met vermelding „abonnement” of „proefnummer” zenden aan

WEEKBLAD KERKNIEUWS,
antwoordnummer 102, 6400 VB Heerlen
tel. 045-710401